

ĐÓNG GÓP CỦA TÔN GIÁO ĐỐI VỚI BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

TRẦN THỊ THÚY VÂN^(*)

VÕ THÙY ANH^(**)

Ngày nhận bài: 22/7/2024 Ngày thẩm định: 28/7/2024 Ngày duyệt đăng: 20/9/2024

Tóm tắt: Việt Nam là đất nước đa tôn giáo và các tôn giáo đều góp phần xây dựng, bảo vệ Tổ quốc, gắn bó với dân tộc. Tôn giáo Việt Nam nói chung và ở Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng đã tham gia tích cực vào phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ môi trường. Hiện nay, bảo vệ môi trường là vấn đề rất được quan tâm, bởi vì, nó liên quan đến sự phát triển bền vững của quốc gia, dân tộc. Trước bối cảnh này, Đảng, Nhà nước và Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp ở Thành phố Hồ Chí Minh đã chủ động vận động cá nhân, tổ chức tôn giáo phát huy giá trị văn hóa đạo đức tốt đẹp và các nguồn lực khác đồng hành cùng Thành phố tham gia bảo vệ môi trường.

Từ khóa: bảo vệ môi trường; tôn giáo; đóng góp; Thành phố Hồ Chí Minh

1. Đặt vấn đề

Văn kiện Đại hội lần thứ XIII của Đảng xác định, bảo vệ môi trường là nhiệm vụ quan trọng trong quá trình phát triển đất nước “nhanh và bền vững...; phát triển hài hòa giữa kinh tế với văn hóa, xã hội, bảo vệ môi trường và thích ứng với biến đổi khí hậu”⁽¹⁾. Vấn đề bảo vệ môi trường cũng được quy định tại Điều 4 khoản 1 Luật Bảo vệ môi trường năm 2020: “Bảo vệ môi trường là quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm của mọi cơ quan, tổ chức, cộng đồng dân cư, hộ gia đình và cá nhân”.

Để phát huy quyền và nghĩa vụ của toàn thể nhân dân trong bảo vệ môi trường, những năm gần đây, Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã phối hợp với Bộ Tài nguyên và Môi

trường cùng 43 tổ chức tôn giáo ở Việt Nam tổ chức Hội nghị ký kết và triển khai Chương trình phối hợp phát huy vai trò các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và thích ứng với biến đổi khí hậu. Những việc làm này đã góp phần nâng cao ý thức trách nhiệm bảo vệ môi trường, phát triển bền vững đất nước nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng. Bài viết tập trung nhận diện những đóng góp của một số tôn giáo lớn trong bảo vệ môi trường ở Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay.

2. Quan điểm của các tôn giáo đối với bảo vệ môi trường

Thông qua hệ thống giáo lý, giáo luật, hiến chương và điều lệ, các tôn giáo đều rất quan tâm đến bảo vệ môi trường. Đối với Công giáo, ý thức bảo vệ môi trường xuất phát từ niềm tin Thiên Chúa là đấng sáng tạo ra muôn loài. Theo cuốn sách *Sáng thế*: “Thiên Chúa tạo dựng nên con người vào thứ Sáu, sau khi đã tạo dựng nên muôn loài muôn vật khác trong những ngày

^(*) TS, Học viện Chính trị khu vực II, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

^(**) Phường Phước Long B, thành phố Thủ Đức, Thành phố Hồ Chí Minh

trước, để con người làm chủ và “thống trị mặt đất”⁽²⁾. Theo Kinh Thánh, con người cần biết ơn đối với sự tạo dựng của Thiên Chúa: “Ngắm tầng trời tay Chúa sáng tạo, muôn trăng sao Chúa đã an bài” (Tv 8,4)⁽³⁾.

Như vậy, theo giáo lý Công giáo, Chúa đã sáng tạo ra muôn loài, Chúa “tặng ban” cho con người quyền “làm chủ” tự nhiên. Do đó, trách nhiệm của con người là phải quý trọng, vun đắp thiên nhiên ngày càng tốt đẹp, bởi đó là hình ảnh của Thiên Chúa. Nếu con người phá hủy môi trường tự nhiên là đi ngược với ý nguyện của Chúa. Từ cơ sở của đức tin, Giáo hội Công giáo đã chuyển hóa thành trách nhiệm, tiêu chuẩn của xã hội: “Con người không được sử dụng trái đất một cách tùy tiện, bắt nó tùng phục ý muốn của mình một cách vô giới hạn...”⁽⁴⁾. Đặc biệt, Thông điệp Laudato Si - “Chăm sóc Ngôi nhà Chung” của Giáo hoàng Francis là một văn kiện riêng hết sức ý nghĩa, phản ánh sâu sắc quan hệ mật thiết giữa con người, đức tin với môi trường sống và nhấn mạnh trách nhiệm của các Kitô hữu trong vấn đề bảo vệ môi trường - “Ngôi nhà chung toàn cầu”. Trên cơ sở đó, Giáo hội Công giáo Việt Nam đưa ra thông điệp: “Những người Việt Nam yêu nước, hãy cùng nhau, bằng tất cả trái tim, khối óc, bằng ý chí, bằng sức lực, quyết tâm góp sức để cứu vãn trái đất này trước khi quá muộn”⁽⁵⁾. Đến nay, thông điệp này vẫn có giá trị định hướng hành động của đồng bào Công giáo.

Đối với Phật giáo, cách đây hơn 2.500 năm trước, Đức Phật Thích Ca Mâu Ni đã khuyên nhủ môn đồ: “Hãy đến với thiên nhiên như loài ong hút mật mà không làm tổn hại đến hoa”⁽⁶⁾ hay “Cây xanh cho chúng ta bóng mát trong lành, giúp chúng ta có nơi ngủ nghỉ qua đêm hay ngồi thiền định. Chặt cành hay bẻ lá của cây đều là hành vi phi đạo đức”⁽⁷⁾. Bên cạnh đó, học thuyết Ngũ uẩn, Duyên khởi, Nhân quả, nghi lễ phóng sinh,... của Phật giáo cũng thể hiện mối liên hệ mật thiết giữa vạn vật, con người với thiên nhiên. Thấu suốt lời dạy của đức Phật, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã đưa ra thông điệp: “Mỗi người bằng hành động thiết thực,

cam kết bảo vệ môi trường bền vững, đó cũng là sự bảo vệ chính mình. Hãy cùng nhau làm cho môi trường xung quanh chúng ta xanh hơn, sạch hơn và đẹp hơn”⁽⁸⁾. Thông điệp của Giáo hội Phật giáo Việt Nam đến nay vẫn được đông đảo tăng, ni phật tử và các cá nhân, tổ chức hiện thực hóa bằng các hành động bảo vệ môi sinh ngay trong nội tự và xung quanh cộng đồng địa phương.

Đối với đạo Tin lành, nền tảng hoạt động bảo vệ môi trường của các tín đồ xuất phát từ đức tin, con người và tự nhiên quan hệ khăng khít với nhau và đều là sản phẩm do Chúa Trời tạo ra. Vì vậy, bảo vệ môi trường chính là bảo vệ nguồn sống của con người. Bản phận của các tín đồ là bảo vệ thế giới tự nhiên, gìn giữ tạo tác của Chúa Trời. Chính vì vậy, Tin lành Việt Nam đã đưa ra thông điệp: “Bảo vệ môi trường là bảo vệ sự sống của chính mình, của mọi người và bảo vệ hành tinh xanh của chúng ta”⁽⁹⁾. Đến nay, hầu hết các tín đồ Tin lành vẫn tiếp tục thực hành tốt những thông điệp của Hội thánh, góp phần tích cực vào vấn đề bảo vệ môi trường.

Ngoài ra, đối với một số tôn giáo nội sinh, kế thừa giáo lý của Phật giáo, như Phật giáo Hòa Hảo, Tịnh độ cư sỹ, Phật giáo Hiếu nghĩa Tà Lon,... cũng chú trọng khuyến tín đồ tôn trọng thế giới vạn vật và bảo vệ môi trường. Chẳng hạn, Giáo hội Tịnh độ Cư sỹ Phật hội Việt Nam luôn khuyến con người hãy sống hòa hợp với thiên nhiên, sử dụng năng lượng tiết kiệm và không gây hại đến môi trường. Phật giáo Hiếu nghĩa Tà Lon luôn chung tay với xã hội trong các hoạt động bảo vệ môi trường. Minh Sư đạo khuyến bảo vệ môi trường là việc làm cụ thể trong đời sống nhân loại không phân biệt giai cấp, tôn giáo trong xã hội, mọi người đều phải ý thức và tham gia⁽¹⁰⁾... Từ đó đến nay, những thông điệp này của các tôn giáo vẫn có giá trị, trở thành đường hướng hành đạo tốt đẹp, vừa bảo vệ đức tin vừa bảo vệ môi trường, phát triển đất nước bền vững. Đến nay, cả nước đã có hơn 2.000 mô hình thuộc 43 tổ chức tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường hiệu quả⁽¹¹⁾.

3. Một số hoạt động bảo vệ môi trường của tôn giáo ở Thành phố Hồ Chí Minh

Thành phố Hồ Chí Minh là trung tâm tôn giáo lớn nhất cả nước, với 13/16 tôn giáo, 34/43 tổ chức tôn giáo, 2.972 cơ sở tôn giáo, trên 10.000 chức sắc, trên 3.000 chức việc, trên 4 triệu tín đồ và 1.073 cơ sở tín ngưỡng⁽¹²⁾,... Các tôn giáo đã thực hiện đúng chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, phát huy tối đa các nguồn lực, cùng cả hệ thống chính trị địa phương giải quyết nhiều vấn đề an sinh, từ thiện xã hội, thi đua yêu nước và bảo vệ môi trường.

Ở Thành phố Hồ Chí Minh, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh cùng Sở Tài nguyên và Môi trường và 33 tổ chức tôn giáo trên địa bàn đã ký kết thực hiện Chương trình phối hợp *Phát huy vai trò các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu giai đoạn 2022 - 2026*, với mục tiêu hết năm 2026 có 100% chức sắc, chức việc, nhà tu hành các tổ chức tôn giáo, các tổ chức tôn giáo trực thuộc trên địa bàn Thành phố được tiếp cận thông tin và tích cực hưởng ứng, tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó biến đổi khí hậu⁽¹³⁾. Chương trình này được triển khai đã gắn kết với Chương trình *Giảm ô nhiễm môi trường giai đoạn 2020 - 2030*, Kế hoạch *Xây dựng Thành phố xanh - thân thiện môi trường giai đoạn 2021 - 2025* và Cuộc vận động *Người dân Thành phố không xả rác ra đường và kênh rạch* theo Chỉ thị số 19/CT-TU ngày 19/10/2018 của Ban thường vụ Thành ủy về *Thực hiện Cuộc vận động người dân Thành phố Hồ Chí Minh không xả rác ra đường và kênh rạch, vì Thành phố sạch và giảm ngập nước*. Thời gian qua, sự đóng góp của các tôn giáo trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh trong bảo vệ môi trường đạt được **những kết quả** sau:

Thứ nhất, các tôn giáo đều đã đưa ra thông điệp tích cực về bảo vệ môi trường. Phật giáo với thông điệp: mỗi người bằng hành động thiết thực, cam kết bảo vệ môi trường bền vững, đó cũng là sự bảo vệ chính mình. Công giáo đưa ra thông điệp: chúng ta, những người Việt Nam trên

dải đất thân yêu này, hãy cùng nhau, bằng tất cả trái tim, bằng khối óc, bằng ý chí, bằng sức lực, quyết tâm góp sức để cứu vãn trái đất này trước khi quá muộn. Phật giáo Hòa Hảo: nếp sống đạo của người tín đồ Phật giáo Hòa Hảo không tách rời cuộc sống đời thường và bản phận phải bảo vệ môi trường tốt đẹp, an toàn và bền vững cho cuộc sống⁽¹⁴⁾.... Những thông điệp của các tôn giáo về bảo vệ môi trường đều gắn với đức tin và trách nhiệm với giáo hội nên các tín đồ đều cùng chung tay bảo vệ môi trường. Thông điệp của các tôn giáo được diễn đạt khác nhau nhưng đều khẳng định tầm quan trọng của việc giữ gìn và bảo vệ môi trường. Qua đây, giúp đồng bào tôn giáo hiểu rõ về thực trạng môi trường tại Thành phố Hồ Chí Minh và gợi ý những hành động cụ thể để bảo vệ môi trường hiệu quả.

Thứ hai, chú trọng vận động, tuyên truyền nâng cao nhận thức cho các tín đồ tôn giáo về bảo vệ môi trường. Các tổ chức tôn giáo đã đa dạng hình thức vận động tín đồ. Tiêu biểu, Ban Trị sự Phật giáo Thành phố Hồ Chí Minh, ban trị sự 21 quận, huyện và thành phố Thủ Đức đã thường xuyên tổ chức các hoạt động tuyên truyền, phổ biến quy định của pháp luật về bảo vệ môi trường đến tăng ni, phật tử trên địa bàn⁽¹⁵⁾. Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh chủ trương lồng ghép các nội dung bảo vệ môi trường trong các khóa tu, trong các buổi học chính khóa và chương trình sinh hoạt ngoại khóa của tăng, ni sinh tại các trường đào tạo Phật học. Các chức sắc, chức việc tôn giáo trong các tự viện thường xuyên thuyết giảng cho phật tử những nội dung quan trọng về bảo vệ môi trường, gắn bảo vệ môi trường với xây dựng đô thị văn minh, xanh, sạch đẹp,...

Bên cạnh đó, Tổng Giáo phận Thành phố Hồ Chí Minh đã tổ chức tập huấn 03 ngày cho 350 linh mục phụ trách các giáo xứ về vấn đề bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu⁽¹⁶⁾. Trong các buổi sinh hoạt tôn giáo, các vị chức sắc, chức việc thường nhắc nhở giáo dân về ý thức, lối nghĩ, cách làm, hành vi ứng xử thân thiện với môi trường và phải quan tâm gìn giữ, bảo vệ môi trường. Tổng Giáo phận

Thành phố đã triển khai giáo trình *Đạo đức môi sinh* để thuyết giảng vấn đề bảo vệ môi trường cho giới trẻ⁽¹⁷⁾. Hội Thánh Tin lành Việt Nam (miền Nam) thường xuyên tuyên truyền, vận động nhắc nhở tín hữu phải có ý thức, lối nghĩ, cách ứng xử thân thiện với môi trường cho chính mình và cho các cộng đồng xã hội⁽¹⁸⁾... Nhìn chung, các tổ chức tôn giáo thông qua việc lồng ghép chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước về bảo vệ môi trường đã tạo chuyển biến nhận thức, thay đổi hành vi, nâng cao ý thức trách nhiệm của đồng bào tín đồ tôn giáo trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh với môi trường.

Thứ ba, đồng bào tôn giáo đã xây dựng nhiều mô hình tiêu biểu về bảo vệ môi trường, như Câu lạc bộ “Các cơ sở tôn giáo bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu”, “Cộng đồng tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu”, “Tình nguyện bảo vệ môi trường⁽¹⁹⁾”. Các tôn giáo trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh đã xây dựng 112 mô hình bảo vệ môi trường. Trong đó, Phật giáo 74 mô hình; Công giáo 23 mô hình; Cao Đài 03 mô hình; Hồi giáo 02 mô hình; Tịnh độ Cư sĩ 02 mô hình; Minh Lý đạo 01 mô hình; Phật giáo Hòa Hảo 01 mô hình; Minh Sư đạo 01 mô hình và 44/112 mô hình tiêu biểu được tuyên dương trong giai đoạn 2020-2023⁽²⁰⁾. Tiêu biểu, Phật giáo với mô hình “Vòng kênh xanh” của Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam Quận 8; “Môi trường xanh” chùa Liên Hoa (Quận 11); trồng cây xanh của Phật giáo quận Tân Phú; tuyến đường xanh - sạch - đẹp chùa Từ Vân (huyện Bình Chánh⁽²¹⁾),...

Bên cạnh đó, đồng bào Công giáo Thành phố Hồ Chí Minh cũng xây dựng nhiều mô hình hiệu quả, như “Khu dân cư - Họ đạo không rác”, “Giáo họ xanh, sạch, đẹp”, “Tổ tình nguyện vì môi trường xanh” (Tu viện Thánh Mẫu), “Phát triển mảng xanh” (Giáo xứ Tân Hòa),...⁽²²⁾. Gần đây nhất (tháng 01/2024), tại Giáo xứ Đa Minh - Ba Chuông, Tổng Giáo phận Thành phố Hồ Chí Minh chính thức khởi động chương trình hành động bảo vệ môi trường được triển khai đồng loạt tại nhà thờ các giáo xứ,... Như vậy, những

mô hình bảo vệ môi trường của các tôn giáo đã tiếp tục đồng hành với chính quyền, nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh trong việc củng cố, nhân rộng và lan tỏa đến đồng bào tôn giáo bảo vệ môi trường, góp phần phát triển bền vững địa phương trong thời gian tới.

Thứ tư, đồng bào tôn giáo đã tích cực cùng chính quyền và người dân chung tay hành động bảo vệ môi trường. Các cơ sở tôn giáo trên địa bàn đã tổ chức nhiều đợt thả cá phóng sinh, tổ chức nghi lễ tôn giáo văn minh, hướng dẫn phật tử không đốt vàng mã, hạn chế đốt nhang tại cơ sở thờ tự; trồng cây xanh, tham gia vệ sinh khu phố xanh sạch, đẹp. Tổ chức dọn dẹp vệ sinh khu phố, khai thông cống rãnh, phát quang bụi rậm; thu gom và tiêu hủy rác theo quy định; khuyến khích trồng cây xanh, giữ gìn cảnh quan môi trường xanh - sạch - đẹp. Tổng Giáo phận Thành phố đã chuyển 500 thùng rác 03 ngăn phân loại rác theo tiêu chuẩn quốc tế đến 203 giáo xứ để sử dụng tại các nhà thờ, điểm truyền giáo trên địa bàn⁽²³⁾...

Có thể thấy, đồng bào tôn giáo Thành phố Hồ Chí Minh thời gian qua đã đóng góp tích cực vào hoạt động bảo vệ môi trường. Kết quả này chính là sự quan tâm, chỉ đạo sát sao của các cấp ủy chính quyền các cấp ở Thành phố Hồ Chí Minh cũng như sự phối hợp chặt chẽ giữa Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố, Sở Tài nguyên và Môi trường Thành phố và các sở, ban, ngành và sự hưởng ứng tích cực của các vị chức sắc, chức việc, tu sĩ các tôn giáo và đồng bào có đạo cùng với sự chung tay, góp sức của các tầng lớp nhân dân trên địa bàn.

Bên cạnh những kết quả đạt được, quá trình tham gia bảo vệ môi trường của cộng đồng tín đồ tôn giáo vẫn tồn tại *một số hạn chế, bất cập*. Lực lượng tham gia bảo vệ môi trường trong các tôn giáo không ổn định; hoạt động tuyên truyền về bảo vệ môi trường trong đồng bào tôn giáo chưa mang tính định kỳ, phụ thuộc vào ý thức chủ quan của các chức sắc, diễn ra trong thời gian ngắn, chủ yếu là lồng ghép và vận dụng trong các sinh hoạt tôn giáo, nên tính hiệu quả chưa cao. Hoạt động bảo vệ môi trường cụ thể

trong các cơ sở tôn giáo cũng như trên địa bàn cư trú đôi lúc còn mang tính mùa vụ, chưa trở thành nếp sống,...

Nguyên nhân là do công tác phối hợp giữa Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh và Sở Tài nguyên và Môi trường trong phát huy vai trò các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu chưa đồng bộ tại một số quận, huyện. Việc biên soạn, phát hành tài liệu về bảo vệ môi trường phù hợp với đặc điểm của các tôn giáo còn chậm. Các hoạt động tọa đàm, tập huấn, bồi dưỡng nâng cao nhận thức, kiến thức, kinh nghiệm và kỹ năng cho các chức sắc, chức việc tôn giáo số lượng còn hạn chế. Việc giám sát thực hiện chỉ tiêu trong các chương trình ký kết chưa thực sự sát sao⁽²⁴⁾.

4. Giải pháp tăng cường sự đóng góp của các tôn giáo ở Thành phố Hồ Chí Minh trong bảo vệ môi trường

Một là, tiếp tục nâng cao nhận thức của cộng đồng tôn giáo về bảo vệ môi trường. Lan tỏa những mô hình hay, cách làm phù hợp với đặc điểm, điều kiện của mỗi tôn giáo trong hoạt động bảo vệ môi trường đem lại hiệu quả thiết thực, góp phần tạo được sự chuyên biến mạnh mẽ về nhận thức và làm thay đổi thái độ hành vi của tín đồ tôn giáo và người dân trong cộng đồng. Các tổ chức tôn giáo cần lồng ghép nội dung về môi trường và trách nhiệm bảo vệ môi trường trong các buổi sinh hoạt tôn giáo thường kỳ để tác động tới nhận thức cho các tín đồ. Bên cạnh đó, Sở Thông tin và Truyền thông Thành phố, Sở Tài Nguyên và Môi trường Thành phố cũng thường xuyên đăng tải các thông tin chuyên đề về bảo vệ môi trường. Qua đó, góp phần nâng cao nhận thức cho người dân nói chung và tín đồ tôn giáo nói riêng trên địa bàn Thành phố.

Hai là, tăng cường sự hỗ trợ của hệ thống chính trị trong phát huy vai trò của tôn giáo đối với bảo vệ môi trường. Chính quyền và Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh, Sở Tài nguyên và Môi trường cùng các cơ quan liên quan hỗ trợ các tổ chức tôn giáo duy trì, xây dựng và nhân rộng

những mô hình tiêu biểu về bảo vệ môi trường. Phát huy vai trò giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp và các tổ chức tôn giáo trong xây dựng và triển khai thực hiện chính sách, pháp luật về bảo vệ môi trường. Những phản biện, kiến nghị và đề xuất của các đại biểu tôn giáo có ý nghĩa rất lớn đối với việc hoạch định chính sách, quy hoạch phát triển đô thị Thành phố Hồ Chí Minh gắn với bảo vệ môi trường.

Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh, Sở Tài nguyên và Môi trường cần phối hợp định kỳ tổ chức các chương trình tập huấn nhằm nâng cao năng lực bảo vệ môi trường cho các chức sắc tôn giáo. Bên cạnh đó, các cơ sở tôn giáo và cá nhân chức sắc tôn giáo cần lồng ghép nội dung về bảo vệ môi trường vào các buổi sinh hoạt tôn giáo thường kỳ để tín đồ nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm về bảo vệ môi trường.

Ba là, tiếp tục vận động các tổ chức tôn giáo cam kết bảo vệ môi trường. Bởi vì, thông qua các văn bản ký kết sẽ thể hiện tính phối hợp, trách nhiệm giữa chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cùng với tôn giáo trong vấn đề bảo vệ môi trường. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố cùng các sở, ban ngành cần thường xuyên quan tâm, hỗ trợ các tổ chức tôn giáo thực hiện xây dựng kế hoạch bảo vệ môi trường, thường xuyên tuyên truyền các mô hình về bảo vệ môi trường ở cơ sở tôn giáo và khu dân cư.

Bốn là, cần lồng ghép các hoạt động bảo vệ môi trường với bảo vệ không gian sống cộng đồng dân cư. Qua đó, các tổ chức tôn giáo trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh cùng đoàn kết, đồng thuận thực hiện Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh”, “Người dân Thành phố Hồ Chí Minh không xả rác ra đường và kênh rạch, vì thành phố sạch, xanh và thân thiện môi trường”. Làm tốt những điều này không chỉ thể hiện tinh thần đại đoàn kết, mà còn huy động được nhiều nguồn lực, phát huy trách nhiệm đồng hành của tôn giáo đối với sự phát triển bền vững của Thành phố.

5. Kết luận

Trong bối cảnh Việt Nam nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng đang phải đối mặt với ô nhiễm môi trường, biến đổi khí hậu thì việc chung tay góp sức của mọi cá nhân, tổ chức và các tôn giáo trong việc bảo vệ môi trường là rất cần thiết. Những năm qua, các tôn giáo đã có nhiều đóng góp trong công tác bảo vệ môi trường, góp phần thay đổi nhận thức, cách nghĩ và cách làm của các tín đồ tôn giáo, đồng thời lan tỏa giá trị tốt đẹp tới nhiều đối tượng, địa phương trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh. Chính vì vậy, thời gian tới, cần phát huy hơn nữa vai trò chủ động, tích cực của các tôn giáo trong bảo vệ môi trường trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh □

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.214

⁽²⁾ Tạ Huy Hoàng, *Làm chủ thiên nhiên sinh thái trong từng việc một, từng đơn vị một*, Kỷ yếu Hội thảo “Tôn giáo với vấn đề bảo vệ môi trường sinh thái: Lý luận và thực tiễn, trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn, tháng 6/2021, tr.230

⁽³⁾ Trần Bùi Nhật Duy, *Quan niệm về sinh thái và những hướng tiếp cận, hành động trong việc bảo vệ môi trường của giáo hội Công giáo*, Kỷ yếu Hội thảo “Tôn giáo với vấn đề bảo vệ môi trường sinh thái: Lý luận và thực tiễn, trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn, tháng 6/2021, tr.104

⁽⁴⁾ Hội đồng giáo hoàng về Công lý và Hòa bình, *Bản tóm tắt học thuyết xã hội của Giáo hội*, số 451, ngày 22/8/2021

⁽⁵⁾ và ⁽⁸⁾ Hội nghị toàn quốc *Biểu dương, phát huy vai trò các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu* (tháng 10/2019, Huế)

⁽⁶⁾ và ⁽⁷⁾ Thích Hạnh Tuệ, *Triết lý ứng xử với môi trường sinh thái theo quan điểm Phật giáo*, Kỷ yếu Hội thảo “Tôn

giáo với vấn đề bảo vệ môi trường sinh thái: Lý luận và thực tiễn, trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn, tháng 6/2021, tr.137 và 141

⁽⁹⁾ Phạm Thanh Hằng, Đỗ Lan Hiền, *Sinh thái học tôn giáo - Lý luận và thực tiễn*, Nxb Lý luận chính trị, Hà Nội tr.155-156

⁽¹⁰⁾ Anh Tuấn, *Phát huy vai trò các tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường, ứng phó biến đổi khí hậu*, <https://dangcongsan.vn>, ngày 14/10/2019

⁽¹¹⁾, ⁽¹⁶⁾, ⁽¹⁸⁾ Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, *Báo cáo Tổng kết thực hiện chương trình phối hợp phát huy vai trò của tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu giai đoạn 2015 - 2021, nhiệm vụ giải pháp trong thời gian tới*, tháng 11/2022

⁽¹²⁾ Hải Yến, Quận 1: *Tuyên truyền chính sách tôn giáo và xây dựng Không gian văn hóa Hồ Chí Minh cho tăng ni, phật tử*, <https://www.hcmcpcv.org.vn>, ngày 24/7/2022

⁽¹³⁾ Nguyễn Quỳnh, *Nhân rộng mô hình tôn giáo bảo vệ môi trường*, <https://baotainguyenmoitruong.vn>, ngày 12/12/2023

⁽¹⁴⁾ và ⁽¹⁹⁾ Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo sơ kết 5 năm thực hiện Kết luận số 02/KL-ĐCT ngày 29/12/2015 của Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam về đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong công tác tôn giáo*, Thành phố Hồ Chí Minh, 2020

⁽¹⁵⁾ Minh Hiếu, *Phật giáo Thành phố Hồ Chí Minh hưởng ứng phong trào “Môi trường xanh - nếp sống xanh”*, <https://btgcp.gov.vn>, ngày 21/9/2023

⁽¹⁷⁾ Xuân Khu, *Tổng Giáo phận Thành phố Hồ Chí Minh: Hành động để bảo vệ môi trường*, <https://baotintuc.vn>, ngày 22/01/2024

⁽²⁰⁾ Hải Hà, *Thành phố Hồ Chí Minh tuyên dương 44 mô hình tiêu biểu bảo vệ môi trường trong cộng đồng tôn giáo*, <https://btgcp.gov.vn>, 20/11/2023

⁽²¹⁾ Vũ Minh Trang, *Tăng ni, phật tử Thành phố Hồ Chí Minh chung tay hành động bảo vệ môi trường, vì dòng kênh xanh*, <https://btgcp.gov.vn>, ngày 19/6/2024

⁽²²⁾ Hải Đăng - Nguyễn Thanh, *Các tôn giáo Thành phố Hồ Chí Minh bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu*, <https://dtg.baotainguyenmoitruong.vn>, ngày 22/11/2023

⁽²³⁾ Đắc Quyền, *Ban Mục Vụ Môi Trường TGP SG triển khai thực hiện Giáo dục bảo vệ môi trường*, <https://tgpsaigon.net>, ngày 22/01/2024

⁽²⁴⁾ Báo cáo Kết quả thực hiện Kế hoạch phối hợp giữa Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố, Sở Tài nguyên và Môi trường Thành phố với các tổ chức Tôn giáo về bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh (giai đoạn 2016 - 2022), tháng 12/2022